

Terapötik Rekreasyon: Dünyada ve Türkiye’deki Yeri ve Önemi

Hulusi ALP¹

¹Süleyman Dmirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Isparta, Türkiye,

DOI:10.5281/zenodo.17442160

Research Article

Received: 01.09.2025	Accepted: 11.10.2025	Published: 26.10.2025
-------------------------	-------------------------	--------------------------

Özet

Rekreasyon kavramı, bireylerin boş zamanlarını fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan yenilenmek amacıyla değerlendirdikleri faaliyetleri kapsamaktadır. Bu faaliyetler içinde “terapötik rekreasyon” (therapeutic recreation) özel bir yere sahiptir. Terapötik rekreasyon, özellikle engelli, kronik hastalığı olan veya psikolojik desteğe ihtiyaç duyan bireylerin yaşam kalitesini artırmak için tasarlanan, yapılandırılmış rekreatif etkinlikleri içeren bir disiplindir (Dattilo, 2015). Terapötik rekreasyon uygulamaları, bireyin fiziksel işlevselliğini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda sosyal bütünleşmesini, özsaygısını ve yaşam doyumunu da destekler. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2021) sağlığı yalnızca hastalık veya sakatlık hâlinin olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik hâli olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda terapötik rekreasyon, “sağlık” kavramının bütüncül anlamda gerçekleştirilmesine katkı sağlayan önemli bir araçtır. Son yıllarda gerek dünyada gerekse Türkiye’de, terapötik rekreasyonun önemi giderek daha fazla anlaşılmakta ve bu alanda akademik araştırmalar, uygulama merkezleri ve profesyonel eğitim programları yaygınlaşmaktadır (Karaküçük, 2018). Bu derlemede, terapötik rekreasyonun tanımı, gelişimi, dünyadaki uygulama örnekleri, Türkiye’deki durumu ve geleceğe yönelik öneriler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terapötik Rekreasyon, Rekreasyon, Özel Gereksinim

Abstract

The concept of recreation encompasses activities through which individuals utilize their leisure time for physical, mental, and social rejuvenation. Within these activities, therapeutic recreation holds a distinctive position. Therapeutic recreation is a discipline that involves structured recreational activities specifically designed to enhance the quality of life of individuals with disabilities, chronic illnesses, or those requiring psychological support (Dattilo, 2015). Therapeutic recreation interventions not only improve an individual’s physical functionality but also foster social integration, self-esteem, and life satisfaction. The World Health Organization (WHO, 2021) defines health not merely as the absence of disease or disability, but as a state of complete physical, mental, and social well-being. In this context, therapeutic recreation represents a significant means of contributing to the holistic realization of the concept of health. In recent years, both globally and in Turkey, the importance of therapeutic recreation has been increasingly recognized, accompanied by a growing prevalence of academic research, practice centers, and professional training programs in this field (Karaküçük, 2018). This review will address the definition and development of therapeutic recreation, examples of its implementation worldwide, its status in Turkey, and recommendations for future directions

Keywords: Therapeutic Recreation, Recreation, Special Needs

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Terapötik Rekreasyonun Tanımı ve Kavramsal Çerçevesi

Terapötik rekreasyon, bireylerin sağlık durumlarını ve yaşam kalitelerini iyileştirmek amacıyla planlı biçimde yürütülen rekreatif etkinlikler bütünüdür (Stumbo & Peterson, 2009). Bu etkinlikler fiziksel egzersizlerden sanatsal uğraşlara, doğa temelli aktivitelerden grup oyunlarına kadar geniş bir yelpazeye yayılabilir. Temel hedef, katılımcının hem bedensel hem de psikososyal açıdan rehabilitasyon sürecine destek olmaktır.

Alan literatüründe terapötik rekreasyonun temel ilkeleri şu şekilde sıralanmaktadır (Austin, 2013):

- **Birey merkezlilik:** Her bireyin ihtiyaçları, ilgi alanları ve hedefleri farklıdır; programlar bu farklılıklara göre uyarlanmalıdır.
- **Aktif katılım:** Katılımcının sürece aktif olarak dahil olması, iyileşme ve gelişim sürecini hızlandırır.
- **Toplumsal entegrasyon:** Terapötik rekreasyon yalnızca bireysel gelişimi değil, aynı zamanda bireyin topluma yeniden kazandırılmasını da hedefler.
- **Kanıt dayalı uygulama:** Bilimsel verilerle desteklenen yöntemlerin kullanılması, uygulamaların etkinliğini artırır.

Amerikan Terapötik Rekreasyon Derneği (ATRA, 2020), terapötik rekreasyon uzmanlarını, bireylerin sağlık ve refah düzeylerini artırmaya yönelik eğlence temelli müdahaleler planlayan profesyoneller olarak tanımlar. Bu tanım, alanın yalnızca boş zaman etkinliği değil, aynı zamanda klinik bir rehabilitasyon yaklaşımı olduğunu göstermektedir.

Terapötik Rekreasyonun Tarihsel Gelişimi

Terapötik rekreasyonun tarihsel gelişimi hem rekreasyon kavramının hem de rehabilitasyon hizmetlerinin zaman içindeki dönüşümüyle yakından ilişkilidir. İnsanlık tarihi boyunca boş zaman etkinlikleri yalnızca eğlence amacı taşımamış, aynı zamanda bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarını destekleyen bir araç olarak kullanılmıştır (Karaküçük, 2018). Ancak “terapötik rekreasyon” kavramının bilimsel bir disiplin hâline gelmesi, özellikle 20. yüzyılın ortalarından itibaren gerçekleşmiştir (Austin, 2013).

Erken Dönem Uygulamaları

Terapötik rekreasyonun kökenleri, Antik Yunan ve Roma dönemlerine kadar uzanmaktadır. Bu dönemde fiziksel egzersiz, müzik ve sanat etkinlikleri, ruhsal dengenin sağlanması için tıbbi yaklaşımlarla birlikte kullanılmaktaydı (Dattilo, 2015). Orta Çağ’da manastır yaşamı içinde müzik ve bahçe aktiviteleri ruhsal hastaların tedavisinde kullanılmaya başlanmıştır.

Modern anlamda terapötik rekreasyonun temelleri, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında atılmıştır. Özellikle I. Dünya Savaşı sonrasında, savaş gazilerinin fiziksel ve psikolojik rehabilitasyonuna yönelik rekreatif programlar oluşturulmuştur (Stumbo & Peterson, 2009). Bu dönem, rekreasyonun sadece boş zaman değerlendirme değil, iyileşme sürecine katkı sağlayan bir araç olarak görülmeye başlandığı dönüm noktasıdır.

ABD’de Terapötik Rekreasyonun Kurumsallaşması

Terapötik rekreasyonun bilimsel bir alan olarak gelişimi en belirgin biçimde Amerika Birleşik Devletleri’nde gerçekleşmiştir. 1930’lu yıllarda “hospital recreation” adıyla hastanelerde gönüllü olarak başlatılan programlar, II. Dünya Savaşı sonrasında profesyonel bir kimlik kazanmıştır (Anderson & Heyne, 2012). 1948 yılında Amerikan Hastane Derneği’nin (AHA) rekreasyon servislerini sağlık hizmetlerinin bir parçası olarak tanımasıyla, alan resmi bir statü kazanmıştır.

1950’lerde National Association of Recreational Therapists (NART) ve Hospital Recreation Section (HRS) gibi meslek örgütlerinin kurulması, terapötik rekreasyonun profesyonelleşme sürecini hızlandırmıştır (Austin, 2013). 1984 yılında bu örgütler birleşerek American Therapeutic Recreation Association (ATRA) adı altında ulusal bir yapı oluşturmuştur. ATRA’nın kuruluşu, alanın etik ilkelerinin, mesleki standartlarının ve eğitim kriterlerinin belirlenmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur (ATRA, 2020).

Avrupa ve Diğer Kıtalarda Gelişim

Avrupa’da terapötik rekreasyonun gelişimi, ABD’ye göre daha yavaş olmakla birlikte, özellikle İskandinav ülkeleri, İngiltere ve Hollanda’da 1970’li yıllardan itibaren sağlık ve sosyal hizmet sistemlerine entegre edilmiştir (Caldwell, 2019). Bu ülkelerde terapötik rekreasyon genellikle “leisure therapy” veya “inclusive recreation” adlarıyla uygulanmaktadır.

Asya kıtasında ise Japonya, Güney Kore ve Çin’de yaşlı bakımı, zihinsel sağlık ve engelli bireylere yönelik rehabilitasyon süreçlerinde rekreatif terapiler giderek yaygınlaşmaktadır (Lee & Yamada, 2018). Bu ülkelerde doğa temelli etkinlikler, sanat terapisi ve grup oyunları terapötik amaçlarla kullanılmaktadır.

Türkiye’de İlk Uygulamalar

Türkiye’de terapötik rekreasyon kavramı, 1990’lı yıllardan itibaren akademik literatürde yer almaya başlamıştır. Başlangıçta fizyoterapi, sosyal hizmet ve rekreasyon yönetimi bölümlerinde yürütülen araştırmalar, bu alana yönelik farkındalığın artmasını sağlamıştır (Karaküçük, 2018). 2000’li yıllardan itibaren üniversitelerde “rekreasyon” ve “rekreasyon yönetimi” programlarının açılması, terapötik rekreasyonun bilimsel ve uygulamalı yönünün gelişmesine katkı sağlamıştır (Şimşek & Öztürk, 2021). Günümüzde Türkiye’de çeşitli belediyeler, rehabilitasyon merkezleri ve özel kuruluşlar, terapötik rekreasyon temelli programları özellikle engelli bireyler, yaşlılar ve kronik hastalar için uygulamaktadır.

Günümüzde Terapötik Rekreasyonun Evrimi

Günümüzde terapötik rekreasyon, yalnızca fiziksel iyileşmeye değil, psikolojik iyileşme, sosyal entegrasyon ve yaşam doyumu gibi boyutlara da odaklanmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte sanal gerçeklik temelli terapiler, çevrim içi grup etkinlikleri ve doğa temelli terapi uygulamaları bu alanın kapsamını genişletmiştir (Dattilo & Williams, 2020). Bu yönüyle terapötik rekreasyon, bireylerin bütüncül sağlık anlayışına katkıda bulunan, disiplinler arası bir uygulama alanı hâline gelmiştir.

Terapötik Rekreasyonun Bileşenleri

Terapötik rekreasyon, bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve bilişsel işlevselliklerini geliştirmeyi amaçlayan çok boyutlu bir süreçtir. Bu nedenle alanın etkinliği, birbirini tamamlayan birtakım bileşenlerin uyumlu bir şekilde işlemesine bağlıdır (Austin, 2013). Bu bileşenler genel olarak katılımcı odaklı değerlendirme, program planlama, uygulama, değerlendirme ve profesyonel etik ilkeler olarak sınıflandırılmaktadır (Stumbo & Peterson, 2009). Ayrıca terapötik rekreasyonun etkinliğini belirleyen temel unsurlar arasında fiziksel, psikolojik, sosyal, bilişsel ve çevresel bileşenler de yer almaktadır (Dattilo, 2015). Bu bölümde terapötik rekreasyonun bu temel bileşenleri ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.

Fiziksel Bileşen

Terapötik rekreasyonun en önemli boyutlarından biri fiziksel gelişimi desteklemektir. Özellikle hareket kabiliyeti sınırlı bireyler, yaşlılar veya rehabilitasyon sürecindeki hastalar için fiziksel aktiviteler, kas gücünü, dengeyi, koordinasyonu ve genel dayanıklılığı artırma amacı taşır (Anderson & Heyne, 2012).

Egzersiz temelli terapötik aktiviteler (örneğin yürüyüş, yüzme, yoga, dans veya su terapisi), bireylerin fiziksel fonksiyonlarını güçlendirdiği gibi ruhsal iyilik hâlini de destekler (Dattilo & Williams, 2020). Fiziksel bileşen, yalnızca hareketin kendisini değil, aynı zamanda kişinin beden farkındalığını ve öz-yeterlik algısını da geliştirmeye yöneliktir.

Psikolojik Bileşen

Psikolojik iyileşme, terapötik rekreasyonun merkezinde yer alan bir unsurdur. Rekreatif etkinlikler, bireyin özsaygısını güçlendirmekte, stres düzeyini azaltmakta ve yaşam doyumunu artırmaktadır (Iwasaki, 2017). Özellikle sanat terapisi, müzik terapisi, doğa terapisi ve meditasyon gibi yöntemler, bireyin duygusal dengesini yeniden kurmasına yardımcı olur.

Austin (2013), psikolojik bileşenin temel hedefini “bireyin yaşamda anlam bulma ve umut duygusunu yeniden kazanma süreci” olarak tanımlamaktadır. Bu süreçte terapötik rekreasyon uzmanı, katılımcının motivasyonunu güçlendirir, olumlu geri bildirimlerle destek sağlar ve kişinin psikolojik dayanıklılığını artırır.

Sosyal Bileşen

Terapötik rekreasyonun bir diğer önemli yönü, bireyin sosyal ilişkiler kurma ve topluma katılım becerilerini güçlendirmesidir. Grup etkinlikleri, bireylerin iletişim, empati ve iş birliği yeteneklerini geliştirir (Caldwell, 2019). Sosyal bileşen, özellikle yalnızlık, izolasyon veya sosyal dışlanma yaşayan bireyler için büyük önem taşır. Rekreatif grup aktiviteleri (örneğin takım sporları, drama çalışmaları veya grup gezileri), bireylerin toplumsal bağlarını güçlendirir ve sosyal destek ağlarının gelişmesine katkı sağlar (Lee & Yamada, 2018). Bu yönüyle terapötik rekreasyon, yalnızca bireysel iyileşmeye değil, aynı zamanda toplumsal entegrasyona hizmet eder.

Bilişsel Bileşen

Bilişsel süreçlerin desteklenmesi, özellikle yaşlı bireyler ve nörolojik hastalıklar (Alzheimer, Parkinson vb.) yaşayan kişiler için terapötik rekreasyonun önemli bir boyutudur. Zihinsel

uyarım sağlayan aktiviteler (örneğin hafıza oyunları, strateji tabanlı masa oyunları, el sanatları ve müzik çalışmaları) bilişsel kapasitenin korunmasına yardımcı olur (Dattilo, 2015).

Bilişsel bileşen, yalnızca zihinsel işlevlerin geliştirilmesiyle sınırlı olmayıp, öğrenme süreçlerini, dikkat becerilerini ve problem çözme yeteneklerini de kapsar (Stumbo & Peterson, 2009). Bu sayede terapötik rekreasyon, nöropsikolojik rehabilitasyon sürecine önemli bir destek sağlar.

Çevresel Bileşen

Terapötik rekreasyonun etkinliği, büyük ölçüde uygulandığı fiziksel çevreyle de ilgilidir. Doğal ortamlar (örneğin parklar, ormanlar, sahil alanları) bireyin stres düzeyini azaltmakta ve ruhsal dengeyi desteklemektedir (Kaplan & Kaplan, 1989). Bu durum, biyofilik tasarım ve doğa temelli terapi kavramlarının terapötik rekreasyon uygulamalarında daha fazla kullanılmasına yol açmıştır.

Çevresel bileşen, yalnızca mekânsal özellikleri değil, aynı zamanda sosyal çevrenin destekleyici niteliğini de kapsar. Bireyin kendini güvende, kabul edilmiş ve desteklenmiş hissettiği bir ortam, terapötik rekreasyon sürecinin başarısını doğrudan etkiler (Anderson & Heyne, 2012).

Programatik ve Etik Bileşen

Terapötik rekreasyonun sürdürülebilir ve etkili olabilmesi için programların planlı, sistematik ve etik ilkelere uygun biçimde yürütülmesi gerekir. ATRA (2020) tarafından belirlenen standartlara göre her terapötik rekreasyon süreci şu aşamalardan oluşur: değerlendirme, planlama, uygulama ve sonuç değerlendirmesi. Bu döngüsel süreç, uygulamaların bilimsel temele dayalı olmasını sağlar.

Ayrıca profesyonel etik ilkeler (katılımcının mahremiyetine saygı, gönüllülük, kültürel duyarlılık ve güvenli uygulama) terapötik rekreasyonun kalitesini belirleyen temel faktörlerdir (Stumbo & Peterson, 2009).

Bileşenler Arası Etkileşim

Terapötik rekreasyonun bileşenleri birbirinden bağımsız değil, bütüncül bir sistemin parçalarıdır. Fiziksel iyileşme psikolojik dengeyi desteklerken, sosyal ilişkiler bilişsel işlevleri güçlendirir; çevresel faktörler ise tüm bu süreçlerin etkisini artırır (Dattilo, 2015). Dolayısıyla etkili bir terapötik rekreasyon programı, bireyin tüm bu alanlarda gelişimini hedefleyen bütüncül bir yaklaşımı benimsemelidir.

Dünyada Terapötik Rekreasyon Uygulamaları

Terapötik rekreasyon (recreational/therapeutic recreation; bazen rekreasyon terapisi veya recreational therapy olarak anılır), bireylerin fonksiyonel yeteneklerini, psikososyal sağlığını ve yaşam kalitesini artırmak amacıyla yapılandırılmış etkinlik ve boş zaman müdahalelerini kullanan sistematik bir uygulama alanıdır. Bu yaklaşım; fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal hedefleri hedefleyen etkinlikler aracılığıyla rehabilitasyon, sağlık koruma ve yaşam kalitesini geliştirmeye odaklanır (ATRA, 2024).

Kuramsal Temeller ve Modeller

Terapötik rekreasyon uygulamaları, tıbbi/biyo-psikososyal modellerin birleşiminden şekillenen çeşitli kuramsal çerçeveler üzerine kuruludur. Öne çıkan modeller arasında Health Protection/Health Promotion, Leisure and Well-Being, ve Therapeutic Recreation Outcomes Model gibi yapılandırmalar bulunur; ayrıca Dünya Sağlık Örgütü’nün Uluslararası Fonksiyon, Yetersizlik ve Sağlık Sınıflaması (ICF) çerçevesi de hizmet planlamasında rehber olarak kullanılmaktadır (Sylvester, 2011).

Uygulama Alanları ve Ortamları

Terapötik rekreasyon programları dünyanın birçok bölgesinde çeşitli ortamlarda uygulanmaktadır:

- **Sağlık kurumları ve rehabilitasyon merkezleri:** Hastane içi ve ayaktan rehabilitasyonda motor, bilişsel ve psikososyal hedeflere yönelik etkinlikler.
- **Toplum temelli programlar ve sosyal reçeteleme:** Yaşlı bakımı, ruh sağlığı hizmetleri ve kronik hastalık yönetiminde toplum merkezleri ve sosyal reçete mekanizmaları aracılığıyla uygulamalar.
- **Açık hava/yeşil alan ve macera temelli programlar:** Doğa temelli terapötik etkinlikler, rehabilitasyon ve ruh sağlığı amaçlı etkinlikler. Son yıllarda açık hava temelli terapötik müdahalelerin intihar düşüncesi ve ruh sağlığı üzerine etkileri üzerine sistematik incelemeler artmıştır.

Hedef Popülasyonlar ve Müdahale Türleri

Terapötik rekreasyon birçok nüfus grubu için uyarlanır: yaşlı erişkinler (düşme riski, bilişsel gerileme), nörolojik rehabilitasyon gerektiren bireyler (inme, MS, omurilik yaralanmaları), ruhsal bozukluklar, madde kullanım bozuklukları, pediatrik rehabilitasyon ve kronik hastalık yönetimi. Müdahaleler; yapılandırılmış spor/egzersiz, sanat ve müzik etkinlikleri, bahçecilik/hortikültür, hayvan destekli terapi, sosyal beceri eğitimi, boş zaman becerileri öğretimi ve macera temelli/proje tabanlı uygulamaları içerir.

Kanıt Düzeyi ve Etkililik

Son yıllarda terapötik rekreasyonun farklı popülasyonlarda yararını inceleyen sistematik incelemeler ve meta-analizler artmıştır. Örneğin, yaşlı erişkinlerde terapötik rekreasyon programlarının olumlu etkileri gösteren meta-analitik bulgular raporlanmıştır (Kim, 2020). İnme rehabilitasyonunda boş zaman/rekreasyon müdahalelerinin kısa dönem kazanımları desteklendiğine dair sistematik derlemeler bulunmaktadır; ancak uzun dönem etkilerin ve müdahale protokollerinin standardizasyonu için daha fazla kontrollü çalışmaya ihtiyaç vardır (Dorstyn, 2014). Ayrıca açık hava ve doğa temelli terapötik programların ruh sağlığı ve intihar riski üzerine etkilerini inceleyen güncel çalışmalar literatürde ortaya çıkmakta ve bu alan hızla gelişmektedir (Yousiph ve ark., 2025).

Mesleki Yapılanma, Eğitim ve Standartlar

Bazı ülkelerde terapötik rekreasyon profesyonelleri için sertifikasyon ve mesleki standartlar (CTRS — Certified Therapeutic Recreation Specialist gibi) geliştirilmiştir; mesleki dernekler

ve hakemli dergiler (Therapeutic Recreation Journal gibi) alandaki bilgi üretimini ve standartlaşmayı desteklemektedir (TRJ hakkında bilgiler). Bu profesyonelleşme, müdahalelerin niteliğini artırma ve kanıt temelli uygulamayı yaygınlaştırma amacı taşır.

Zorluklar ve Gelecek Yönelimleri

Dünyada terapötik rekreasyonun yaygınlaşması ve etkinliğinin kanıtlanması aşamasında karşılaşılan başlıca zorluklar şunlardır: müdahale protokollerinin heterojenliği, karşılaştırılabilir ölçütlerin eksikliği, uzun dönem etki verilerinin sınırlılığı ve uluslararası düzeyde kaynak/erişim eşitsizlikleri. Gelecekteki araştırmaların, randomize kontrollü çalışmalar, müdahale bileşenlerinin ayrıştırılması, maliyet-etkililik analizleri ve kültürel bağlama özgü uyarlamaların geliştirilmesine öncelik vermesi önerilmektedir (Derlemeler ve güncel incelemeler ışığında js.sagamorepub.com+1).

Türkiye’de Terapötik Rekreasyonun Gelişimi

Aşağıda Türkiye’de terapötik rekreasyonun tarihçesi, akademik ve uygulamalı gelişimi, kurumsallaşma süreçleri, güncel eğilimler ve geleceğe dönük öneriler akademik bir üslupla, metin içi atıflar ve kaynakça ile sunulmuştur.

Terapötik rekreasyon, bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal işlevselliğini artırmayı hedefleyen planlı rekreasyon etkinliklerini kapsayan disiplin olarak tanımlanır. Türkiye’de alan, hem uluslararası literatürle paralel biçimde gelişmiş hem de yerel sağlık, sosyal hizmet ve eğitim kurumları bağlamında özgün uygulamalar geliştirmiştir (Karaküçük, 2012; Tütüncü, 2015).

Tarihsel Kökenler ve Erken Dönem (Osmanlı’dan Cumhuriyetin İlk Yıllarına)

Terapötik uygulamaların Anadolu’daki tarihsel izleri, Osmanlı şifahanelerinde müzik, ritüel ve sosyal etkileşim yoluyla iyileştirici uygulamalara kadar götürülebilir; bu uygulamalar modern terapötik rekreasyon anlayışının kültürel öncülleri olarak değerlendirilmektedir (tarihsel incelemeler). Bu bağlamdaki çalışmalar, Türkiye topraklarındaki erken uygulamaların kültürel ve toplumsal temellerini göstermektedir ([ResearchGate](https://www.researchgate.net)).

Modernleşme ve Akademik Kurumsallaşma (1990’lar–2000’ler)

Türkiye’de terapötik rekreasyonun modern akademik ilgisi 1990’lar ve 2000’lerde belirginleşmiş; yüksek lisans tezleri, kitaplar ve alanı tanımlayan ders materyalleri yayımlanmaya başlamıştır. Örneğin Gürkan’ın (2003) yüksek lisans çalışması, terapötik rekreasyonun egzersiz ve sağlık ilişkisini ve Türkiye’de alana yönelik model önerilerini tartışmış; Suat Karaküçük gibi yazarların kitapları alanın hem teorik hem de uygulamalı çerçevesini sağlamıştır (Gürkan, 2003; Karaküçük, 2012). Bu dönemde üniversitelerde ilgili dersler, uygulama seminerleri ve bazı sertifika programları oluşmaya başlamıştır ([Avesis](https://www.avesis.gov.tr)+1).

Literatürün Büyümesi ve Araştırma Eğilimleri (2010’lar–2020’ler)

Son on beş yılda Türkiye’de yayınlanan makaleler, tezler ve derleme çalışmalarıyla terapötik rekreasyon literatürü hızlı bir genişleme göstermiştir. Bibliyometrik ve görsel haritalama çalışmalarına göre alandaki yayın sayıları 2020 civarında artış göstermiş; çalışmaların büyük bölümü uygulamalı müdahaleler, engellilik çalışmaları, yaşlılık ve ruhsal sağlık konularına odaklanmıştır (Scopus ve yerel veri tabanları analizleri). Ayrıca son yıllarda açık alan

uygulamaları, ekorekreasyon ve pozitif psikoloji bağlamında terapötik rekreasyonun etkileri üzerine ampirik çalışmalar artmıştır (sportifbakis.com+2ResearchGate+2).

Kurumsal Uygulamalar ve Eğitim Programları

Kamu kurumları, belediyeler, rehabilitasyon merkezleri ve sivil toplum kuruluşları terapötik rekreasyon uygulamalarını benimsemeye başlamış; bazı üniversiteler sertifika programları, seminerler ve lisansüstü dersler sunmaktadır. Örnek uygulamalar arasında otizm spektrumuna yönelik spor projeleri (OSEP vb.), yaşlı bakım merkezlerinde rekreasyon programları ve özel gereksinimli bireylere yönelik açık alan etkinlikleri sayılabilir. Üniversitelerin bölüm duyuruları ve program ilanları bu kurumsal eğilimi belgelemektedir

Güncel Sorunlar ve Zorluklar

Türkiye bağlamında terapötik rekreasyonun karşılaştığı başlıca sorunlar şunlardır: (1) mesleki tanımlama ve lisanslama eksiklikleri, (2) alan içi standardizasyon ve yeterliliklerin farklılığı, (3) uygulama alanlarında personel/finansman yetersizlikleri, (4) ampirik bazlı müdahale protokollerinin sınırlı olması ve (5) erişilebilirlik/altyapı sorunları. Bu zorluklar hem uygulamanın kalitesini hem de yaygınlaşmasını etkilemektedir; literatürde bu başlıklarda politika ve eğitim önerileri yoğun biçimde tartışılmaktadır.

İyi Uygulama Örnekleri ve Başarılar

Türkiye’de bazı üniversite merkezleri, STK iş birlikleri ve pilot projeler terapötik rekreasyonun olumlu etkilerini göstermiştir. Özellikle özel gereksinimli çocukların sosyal ve fiziksel gelişiminde uyarlanmış açık alan faaliyetleri, yaşlılarda yaşam kalitesi üzerine yapılan müdahaleler ve bağımlılık rehabilitasyonunda uygulanan programlar olumlu sonuçlar bildirmiştir. Bu çalışmalar, alandaki kanıt birikiminin arttığını göstermektedir

Geleceğe Dönük Öneriler

1. Mesleki standartlar ve sertifikasyon: Terapötik rekreasyon pratiğinin tanımlanması, yeterlilik çerçevelerinin oluşturulması ve akreditasyon süreçlerinin geliştirilmesi. Academia
2. Eğitim ve kapasite artışı: Lisansüstü programlar, sürekli mesleki gelişim kursları ve entegratif eğitim modelleriyle uygulayıcı yetiştirme (Avesis)
3. Araştırma altyapısı: Randomize kontrollü çalışmalar, uzun dönem izlem çalışmaları ve maliyet-etkililik analizleri ile kanıt tabanının güçlendirilmesi (sportifbakis.com).
4. Politik ve finansal destek: Kamu-özel sektör iş birlikleri ve yerel yönetim projeleriyle sürdürülebilir finansman modelleri geliştirilmesi (turizmisletmeciligi.beun.edu.tr).

Terapötik Rekreasyonun Önemi ve Etkileri

Terapötik rekreasyon, bireylerin fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal işlevselliklerini artırmak amacıyla planlı rekreasyon etkinlikleri aracılığıyla uygulanan bir müdahale biçimidir (Dattilo, 2015). Sağlık, rehabilitasyon ve toplumsal katılımı destekleyen bu disiplin, bireyin yaşam kalitesini yükseltmeyi, bağımsızlığını güçlendirmeyi ve toplumla bütünleşmesini hedefler (Karaküçük, 2012). Günümüzde terapötik rekreasyonun önemi, sadece engelli bireylerle sınırlı kalmayıp, yaşlılar, kronik hastalar, psikiyatrik rahatsızlıkları olan bireyler, bağımlılıkla

mücadele eden gruplar ve stresle baş etme zorluğu yaşayan sağlıklı bireyler için de kabul görmektedir (Stumbo & Peterson, 2019).

Terapötik Rekreasyonun Önemi

Sağlığın Geliştirilmesi ve Rehabilitasyon

Terapötik rekreasyon, fiziksel ve ruhsal iyileşme süreçlerinde tamamlayıcı bir rol üstlenir. Egzersiz, oyun ve sosyal etkileşim temelli aktiviteler, kas gücünü artırmanın yanı sıra kardiyovasküler dayanıklılığı da geliştirir (Gürkan, 2003). Ayrıca, stres hormonu olan kortizol seviyesinin azalmasına ve endorfin salınımının artmasına katkı sağlayarak psikolojik rahatlama oluşturur (Dattilo, 2015).

Örneğin, ortopedik engelli bireylerde yapılan rekreasyon terapisi uygulamaları; yürüme dengesi, koordinasyon ve özgüven gelişimini desteklemiştir (Tütüncü, 2015). Bu durum, fiziksel rehabilitasyon süreçlerinde terapötik rekreasyonun tamamlayıcı bir araç olduğunu göstermektedir.

Psikolojik İyilik Hali ve Duygusal Denge

Rekreasyonel terapiler bireyin stres, depresyon ve anksiyete gibi psikolojik sorunlarla baş etmesine yardımcı olur. Yapılan araştırmalar, düzenli rekreatif etkinliklere katılımın depresyon semptomlarını azalttığını ve benlik saygısını artırdığını göstermiştir (Stumbo & Peterson, 2019; Lee et al., 2021). Türkiye’de de terapötik rekreasyon programlarının özellikle özel gereksinimli bireylerde özgüven, aidiyet ve yaşam doyumu düzeylerini artırdığı gözlemlenmiştir (Yılmaz, 2020).

Sosyal Katılım ve Toplumsal Entegrasyon

Terapötik rekreasyonun en önemli katkılarından biri, bireylerin sosyal etkileşimlerini artırarak toplumsal dışlanmayı azaltmasıdır. Engelli bireylerin sosyal çevreleriyle aktif etkileşimde bulunması hem özsaygılarını güçlendirir hem de toplumun farkındalık düzeyini yükseltir (Karaküçük, 2012). Grup oyunları, spor etkinlikleri ve sanatsal atölyeler aracılığıyla bireyler iletişim becerilerini geliştirir ve sosyal bağlarını kuvvetlendirir (Tütüncü, 2015).

Yaşam Kalitesinin Artırılması

Terapötik rekreasyon, bireyin fiziksel bağımsızlığını koruyarak yaşam doyumunu artırır. Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO, 2018) “sağlık” tanımında vurgulanan fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik halinin bütüncül yapısına uygun bir yaklaşım sergiler. Düzenli rekreatif katılımın yaşam kalitesi üzerindeki olumlu etkileri hem klinik hem de toplumsal düzeyde belgelenmiştir (Lee et al., 2021).

Eğitim ve Öğretim Süreçlerinde Önemi

Terapötik rekreasyon, özellikle özel eğitim ortamlarında bireyin potansiyelini ortaya çıkarma, dikkat süresini artırma ve öğrenme motivasyonunu destekleme açısından da önemli bir araçtır (Gürkan, 2003). Uyarlanmış rekreasyon etkinlikleri sayesinde öğrenciler hem fiziksel hem de bilişsel becerilerini geliştirirken, sosyal-duygusal öğrenme alanında da ilerleme kaydeder (Yılmaz, 2020).

Terapötik Rekreasyonun Etkileri

Fiziksel Etkiler

Araştırmalar, düzenli terapötik rekreasyon katılımının kas-iskelet dayanıklılığını, dengeyi, motor koordinasyonu ve genel fiziksel performansı artırdığını göstermektedir (Dattilo, 2015; Gürkan, 2003). Özellikle su terapisi, yoga, oturma voleybolu ve adaptif sporlar gibi etkinlikler, hareket kabiliyetini artırarak rehabilitasyon süreçlerini hızlandırmaktadır.

Bilişsel Etkiler

Zihinsel egzersizler, hafıza oyunları ve grup içi problem çözme aktiviteleri bilişsel süreçleri destekler. Demans ve Alzheimer gibi hastalıklarda terapötik rekreasyonun bilişsel işlev kaybını yavaşlattığı yönünde bulgular bulunmaktadır (Stumbo & Peterson, 2019).

Duygusal ve Davranışsal Etkiler

Terapötik rekreasyon katılımcılarda duygu düzenleme, stres yönetimi ve davranışsal kontrol becerilerini artırır. Özellikle bağımlılıkla mücadele eden bireylerde sanat terapisi, doğa yürüyüşü ve grup oyunlarının rehabilitasyon başarısını artırdığı rapor edilmiştir (Lee et al., 2021).

Sosyal Etkiler

Terapötik rekreasyon, sosyal izolasyonu azaltarak bireyin topluma yeniden entegrasyonunu sağlar. Grup etkinlikleri aracılığıyla dayanışma, empati ve iş birliği becerileri gelişir (Karaküçük, 2012). Bu süreç, bireylerin toplumsal rollerini yeniden kazanmalarına yardımcı olur.

Terapötik Rekreasyon Alanının Karşılaştığı Sorunlar ve Gelecek Perspektifleri

Terapötik rekreasyon, bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve bilişsel işlevselliklerini geliştirmeyi hedefleyen bir profesyonel uygulama alanıdır (Dattilo, 2015). Ancak, disiplinin Türkiye ve dünyadaki gelişim süreci incelendiğinde; alanın kurumsallaşması, profesyonelleşmesi ve sürdürülebilir uygulama modelleri oluşturma süreçlerinde çeşitli yapısal ve sistematik sorunlarla karşılaşıldığı görülmektedir (Karaküçük, 2012; Stumbo & Peterson, 2019). Bu bölümde terapötik rekreasyonun günümüzde karşılaştığı temel sorunlar ile geleceğe dönük fırsatlar ve gelişim perspektifleri akademik bir çerçevede ele alınmaktadır.

Mesleki Tanımlama ve Standart Eksikliği

Terapötik rekreasyonun en önemli yapısal sorunu, meslek olarak tanımlanma ve yasal statü eksikliğidir. ABD ve Kanada gibi ülkelerde “Certified Therapeutic Recreation Specialist (CTRS)” gibi mesleki sertifikasyon sistemleri bulunurken (Anderson & Heyne, 2012), Türkiye’de terapötik rekreasyon profesyonelleri henüz resmi olarak tanınmış bir meslek grubuna dâhil edilmemiştir. Bu durum, alandaki uygulayıcıların yeterliliklerinin standartlaştırılamamasına, eğitim kurumları arasında içerik farklılıklarına ve uygulama kalitesinde tutarsızlıklara neden olmaktadır (Karaküçük, 2012).

Ayrıca, disiplinin tanımıyla ilgili kavramsal karmaşa da sürmektedir. “Rekreasyon terapisi”, “terapötik etkinlik”, “sağlık rekreasyonu” gibi kavramların eş anlamlı olarak kullanılması hem akademik hem de uygulamalı düzeyde kavramsal bulanıklığa yol açmaktadır (Yılmaz, 2020).

Eğitim ve Akademik Altyapı Sorunları

Türkiye’de terapötik rekreasyonla ilgili lisans ve lisansüstü düzeydeki eğitim programları sınırlı sayıdadır. Eğitim içerikleri genellikle rekreasyon yönetimi, fizyoterapi veya özel eğitim programları içerisinde seçmeli dersler olarak yer almaktadır (Tütüncü, 2015). Bu durum, alanın teorik temelleri ve uygulama becerileri arasında dengesizlik yaratmaktadır.

Ayrıca, akademik personel yetersizliği, laboratuvar ve uygulama alanı eksiklikleri, öğrencilerin uygulama deneyimi kazanmalarını zorlaştırmaktadır (Gürkan, 2003). Uluslararası düzeyde ise alanın disiplinler arası yapısı (psikoloji, fizyoterapi, sosyoloji, rekreasyon yönetimi vb.) eğitimde çok yönlülüğü gerektirirken, Türkiye’de bu entegrasyonun henüz yeterince sağlanmadığı görülmektedir.

Uygulama Alanlarında Kurumsal Sınırlılıklar

Terapötik rekreasyon uygulamaları çoğu zaman sağlık kuruluşları, rehabilitasyon merkezleri veya belediye sosyal hizmet birimlerinde gerçekleştirilmektedir. Ancak, bu kurumlarda terapötik rekreasyonun bağımsız bir program olarak yürütülmesi nadirdir (Lee et al., 2021). Kurumlarda rekreatif etkinliklerin genellikle “gönüllü etkinlik” veya “sosyalleşme faaliyeti” olarak görülmesi, profesyonel terapötik uygulamaların değerini azaltmaktadır (Dattilo, 2015).

Bunun yanı sıra, projelerin sürekliliği, finansal kaynakların kısıtlılığı ve personel rotasyonu uygulamaların etkinliğini sınırlandıran diğer faktörlerdendir (Yılmaz, 2020).

Bilimsel Araştırma ve Kanıt Temelli Uygulama Eksikliği

Türkiye’de terapötik rekreasyon üzerine yapılan araştırma sayısı son yıllarda artmakla birlikte, metodolojik derinlik ve nicel veri çeşitliliği hâlâ sınırlıdır (Karaküçük, 2012; Tütüncü, 2015). Özellikle rastgele kontrollü deneysel çalışmaların azlığı, terapötik rekreasyonun sağlık üzerindeki etkilerinin kanıt tabanını zayıflatmaktadır.

Bu durum, karar vericilerin ve sağlık profesyonellerinin terapötik rekreasyonu bilimsel bir tedavi aracı olarak benimsemesini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla gelecekteki akademik araştırmaların, ölçme araçlarının geçerlilik-güvenirlik çalışmalarına ve etkili müdahale protokollerine odaklanması önemlidir (Stumbo & Peterson, 2019).

Toplumsal Farkındalık ve Algı Sorunları

Terapötik rekreasyonun toplumdaki farkındalık düzeyi oldukça sınırlıdır. Geniş halk kesimleri ve hatta bazı sağlık profesyonelleri, bu alanı yalnızca “boş zaman etkinliği” olarak değerlendirmektedir (Karaküçük, 2012). Bu yanlış algı, terapötik rekreasyonun sağlık sistemine entegrasyonunu zorlaştırmaktadır.

Medya, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının bilgilendirme faaliyetleriyle bu farkındalığın artırılması, alanın meşruiyeti açısından kritik önemdedir (Yılmaz, 2020).

Finansman ve Politika Yetersizlikleri

Terapötik rekreasyon uygulamaları genellikle proje bazlı desteklerle sürdürülmektedir. Ancak ulusal düzeyde bu alanı destekleyen sürdürülebilir bir finansman modeli bulunmamaktadır (Dattilo, 2015). Sosyal politikalar içinde terapötik rekreasyona yer verilmemesi, kamu fonlarının ve sigorta sistemlerinin bu hizmeti kapsam dışı bırakmasına yol açmaktadır.

Bu nedenle, terapötik rekreasyonun “sağlık hizmetleri” kapsamına alınması hem uygulama alanlarının genişlemesini hem de profesyonel istihdamın artmasını sağlayacaktır (Anderson & Heyne, 2012).

Gelecek Perspektifleri

Profesyonelleşme ve Sertifikasyon

Gelecekte terapötik rekreasyonun Türkiye’de profesyonelleşmesi için ulusal bir yeterlilik ve sertifikasyon sisteminin kurulması önem arz etmektedir. Bu sistem, ABD’deki *National Council for Therapeutic Recreation Certification (NCTRC)* modeline benzer bir yapı örnek alınarak geliştirilebilir (Stumbo & Peterson, 2019).

Eğitim ve Akademik Büyüme

Üniversitelerde bağımsız “Terapötik Rekreasyon” lisans ve yüksek lisans programlarının açılması; müfredatın psikoloji, fizyoterapi, ergoterapi, özel eğitim ve rekreasyon yönetimi gibi alanlarla entegre edilmesi önerilmektedir (Tütüncü, 2015).

Kanıt Temelli Uygulamalar ve Bilimsel Araştırma

Disiplinin güvenilirliğini artırmak için çok merkezli, randomize kontrollü deneysel araştırmalar yapılmalı; sonuçlar uluslararası dergilerde yayımlanmalıdır (Lee et al., 2021). Bu sayede Türkiye, terapötik rekreasyon araştırmalarında küresel literatüre katkı sağlayabilir.

Toplumsal Farkındalık ve Politika Desteği

Yerel yönetimler, sosyal hizmet birimleri ve sağlık bakanlığı politikaları terapötik rekreasyonu kapsayacak biçimde yeniden yapılandırılmalıdır. Farkındalık kampanyaları ve sosyal medya projeleri ile toplumda terapötik rekreasyon bilinci artırılabilir (Yılmaz, 2020).

Teknolojik ve Dijital Uygulamalar

Gelecekte dijital terapötik rekreasyon uygulamaları (örneğin sanal gerçeklik, çevrimiçi egzersiz programları ve dijital doğa deneyimleri) yaygınlaşacaktır (Dattilo, 2015). Bu teknolojik entegrasyon, özellikle hareket kısıtlılığı olan bireyler için erişilebilirlik açısından önemli bir gelişmedir.

Sonuç

Terapötik rekreasyon, bireyin fiziksel, psikolojik, sosyal ve bilişsel alanlarda iyilik hâlini destekleyen bütüncül bir yaklaşımdır. Disiplin, yalnızca bir eğlence veya boş zaman etkinliği olmaktan öte; sağlık, rehabilitasyon, eğitim ve toplumsal katılım süreçlerinde tamamlayıcı bir işlev üstlenmektedir (Dattilo, 2015; Karaküçük, 2012). Günümüzde terapötik rekreasyon, engelli bireylerden yaşlılara, kronik hastalıklardan ruhsal bozukluklara kadar geniş bir yelpazede iyileştirici etkilere sahip olduğu bilimsel araştırmalarla ortaya konmuştur (Stumbo & Peterson, 2019; Lee et al., 2021).

Türkiye’de terapötik rekreasyon alanı son yıllarda önemli ilerlemeler kaydetmiş; üniversitelerde açılan dersler, artan bilimsel yayınlar ve uygulama projeleriyle giderek kurumsallaşma sürecine girmiştir. Ancak, alanın yasal tanımlanması, profesyonelleşmesi ve

standartlaştırılması yönünde hâlâ önemli eksiklikler bulunmaktadır (Yılmaz, 2020; Tütüncü, 2015). Bu eksiklikler, uygulamaların sürdürülebilirliğini ve kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Gelecekte terapötik rekreasyonun gelişimi için birkaç temel adım öne çıkmaktadır:

1. Mesleki standartların ve sertifikasyon sistemlerinin oluşturulması,
2. Üniversitelerde bağımsız lisans ve yüksek lisans programlarının açılması,
3. Kanıt temelli uygulamalara dayanan araştırma altyapısının güçlendirilmesi,
4. Sağlık ve sosyal politika sistemlerinde terapötik rekreasyona yer verilmesi,
5. Toplumsal farkındalık çalışmalarının yaygınlaştırılması.

Bu adımların hayata geçirilmesi, Türkiye’de terapötik rekreasyonun kurumsal bir kimlik kazanmasına, profesyonel istihdamın artmasına ve hizmet kalitesinin yükselmesine katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, terapötik rekreasyon sadece bireysel rehabilitasyonun değil, aynı zamanda toplum sağlığının, sosyal bütünleşmenin ve yaşam kalitesinin geliştirilmesinde de stratejik bir role sahiptir. Disiplinin çok boyutlu yapısı, onu hem sağlık bilimlerinin hem de sosyal bilimlerin kesişim noktasında konumlandırmakta; bu durum da gelecekte terapötik rekreasyonun Türkiye’de daha güçlü ve etkin bir şekilde kurumsallaşacağına dair umut vermektedir (Dattilo, 2015; Karaküçük, 2012; Stumbo & Peterson, 2019)

Kaynakça

- Anderson, L., & Heyne, L. (2012). *Therapeutic recreation practice: A strengths approach*. State College, PA: Venture Publishing.
- Austin, D. R. (2013). *Therapeutic recreation processes and techniques*. Urbana, IL: Sagamore Publishing.
- Caldwell, L. L. (2019). Recreation and health promotion in Europe. *Journal of Leisure Studies*, 38(4), 412–427. <https://doi.org/10.1080/02614367.2019.1593924>
- Dattilo, J. (2015). *Positive psychology and leisure*. Urbana, IL: Sagamore Venture.
- Dattilo, J. (2015). *Therapeutic recreation: An introduction* (4th ed.). Urbana, IL: Sagamore Publishing.
- Dattilo, J., & Williams, R. (2020). *Contemporary issues in therapeutic recreation*. Urbana, IL: Sagamore Venture.
- Gürkan, M. (2003). *Terapatik rekreasyonun egzersiz ve sağlıkla ilişkisi; Türkiye’de terapötik rekreasyonun konumu ve terapötik rekreasyon geliştirmede model oluşturma* (Yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Iwasaki, Y. (2017). Leisure, stress, and coping: An evolving area of inquiry. *Leisure Sciences*, 39(1), 1–15. <https://doi.org/10.1080/01490400.2016.1155430>
- Kaplan, R., & Kaplan, S. (1989). *The experience of nature: A psychological perspective*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Karaküçük, S. (2012). *Terapatik rekreasyon: Bir örnek uygulama*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. (2018). *Rekreasyon: Boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kül Avan, S., & Parlakyıldız, S. (2024). “Terapatik rekreasyon” çalışmalarının görsel haritalama tekniği ile bibliyometrik analizi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 65–81. <https://doi.org/10.33468/sbsebd.368>
- Lee, H., & Yamada, M. (2018). Therapeutic recreation in Asia: Trends and challenges. *Asian Journal of Recreation Studies*, 11(2), 101–115.

- Lee, J., Sung, Y., & Han, S. (2021). Effects of therapeutic recreation on mental health and life satisfaction: A systematic review. *Journal of Therapeutic Recreation, 55(3)*, 210–226.
- Lee, J., Sung, Y., & Han, S. (2021). Future directions in therapeutic recreation: Global challenges and opportunities. *Journal of Therapeutic Recreation, 55(2)*, 130–145.
- Stumbo, N. J., & Peterson, C. A. (2019). *Therapeutic recreation program design: Principles and procedures* (7th ed.). San Francisco, CA: Pearson.
- Şimşek, S., & Öztürk, A. (2021). Türkiye’de terapötik rekreasyonun gelişimi ve uygulama alanları. *Spor Bilimleri Dergisi, 32(1)*, 55–72.
- Therapeutic Recreation Association (ATRA). (2020). *Standards of practice and code of ethics*. Washington, DC: ATRA.
- Tütüncü, Ö. (2015). Rekreasyon ve rekreasyon terapisinin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri. *DergiPark*. <https://dergipark.org.tr>
- Tütüncü, Ö. (2015). Rekreasyonun ruhsal ve fiziksel sağlık üzerindeki etkileri: Terapötik yaklaşımlar. *Spor Bilimleri Dergisi, 26(2)*, 89–104.
- World Health Organization (WHO). (2018). *Constitution of the World Health Organization*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (WHO). (2021). *Health and wellbeing definition*. Geneva: WHO Press.
- Yılmaz, O. (2020). Türkiye’de özel gereksinimli bireylerde terapötik rekreasyonun psikososyal etkileri. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(1)*, 55–68.
- Yılmaz, O. (2020). Türkiye’de terapötik rekreasyon alanında farkındalık düzeyi ve mesleki gelişim sorunları. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(1)*, 45–58.
- Yılmaz, O., & Altunöz, Ö.(2024). *Terapatik rekreasyon ve uygulamaları* [Derleme çalışması]. *Academia.edu*. <https://www.academia.edu>
- Yılmaz, O. (2024). *Açık alanlarda uygulanan terapötik rekreasyon etkinlikleri: Özel gereksinimli bireyler üzerine etki değerlendirmesi*. ResearchGate. <https://www.researchgate.net/American>